

een weekblad worden.¹² Hangende de discussie in de synode heeft de uitgever echter zijn goede wil getoond. Vanaf 1 januari 1848 verscheen het blad twee keer per maand, met als ondertitel *Nieuwsblad voor de Nederlandsche Hervormde Kerk*, en in 1849 verscheen het blad wekelijks, met als ondertitel *Kerkelijk weekblad voor de Nederlandsche Hervormde Kerk*. Vanaf april 1848 tot aan de opheffing in 1850 was het blad het officiële orgaan van de Waalse Kerken.¹³ Per 1 januari 1847 verscheen, behalve *De Hervorming*, ook het *Godsdienstig weekblad en kerkelijke courant*, uitgegeven door de firma W.J. van Bommel van Vloten te Amersfoort.¹⁴ Of het blad is gestart met het oog op de wens van een nieuw officieel kerkelijk orgaan valt niet te achterhalen. Het zou echter wel degelijk meedingen naar deze status, vandaar dat ik er hier aandacht voor vraag.

Redacteur van het *Godsdienstig weekblad* was E. Moll, predikant te Goes.¹⁵ Behalve voor de rubriek 'mengelwerk', waarin Moll zich voortdurend uitliet over actuele kerkelijke zaken, ruimde hij plaats in voor kerkelijke berichten, waartoe hij overal in het land medewerkers had gerecruteerd.¹⁶ Dat loonde klaarblijkelijk de moeite, want op het hoogtepunt telde het *Godsdienstig weekblad* ongeveer 900 abonnees. Moll ontving voor zijn werk een vergoeding van f 500 per jaar, hetgeen een aanzienlijke aanvulling op zijn traktement betekende.¹⁷

De intentie van het blad was een degelijke voorlichting van de gemeente over de ontwikkelingen op theologisch en kerkelijk gebied. Uitdrukkelijk werd verwoord dat het blad geen partijblad wilde zijn, ja zelfs niet alleen een hervormd blad. De enige concurrent van dat moment, de *Boekzaal*, werd door Moll genadeloos gekarakteriseerd als 'voorwerp van spotternij' dat bovendien,

12. Geregistreerd sub no 49. Ook deze brief bevindt zich bij het verslag van de 'Commissie tot spoedvorderende zaken' van 1850. Zie onder noot 7.

13. Zie brief no 107 van de Waalse commissie d.d. 6 april 1846. In brief no 114, d.d. 7 febr. 1850, wordt melding gemaakt van de opheffing van dit blad. *De kerkelijke courant* neemt de plaats van *De Hervorming* in.

14. Hij was een leerling van Noman. Zie Collectie VBBB, prospectussen s.v. Van Vloten. De titel wordt in het vervolg afgekort tot *Godsdienstig weekblad*.

15. Zie over Moll Aart de Groot, 'Evert Moll', in: *BLGNP*, I, 186-187. De Groot vermeldt dat de redenen voor Molls vertrek als redacteur nog niet zijn achterhaald.

16. Dat was ook de werkwijze van de *Boekzaal*, zie *Verslag*, 30.

17. Ontleend aan een rondschrijven van W.H. van Heijningen die zich hierin voor de gebeurtenissen rondom het *Godsdienstig weekblad* aan het begin van 1850 bij de lezers verantwoordt. Ik trof deze brief aan in jaargang 1850 van het *Godsdienstig weekblad* van het exemplaar dat berust in de UB van de UvA. Aanvankelijk ontving Moll voor zijn arbeid de helft van de winst. Vgl. Keetje Hooijer-Bruins, *Domineesdochter in 's-Graveland. Domineesvrouw in Zaltbommel* (Zaltbommel 1981), deel II, 61.